

Nr. 93, februari 2022

Nieuwsbrief van de Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland
AWN afd. 23

AVKP IN 2022: ONTMOETEN, KENNISDELEN EN DOEN

We zijn het jaar goed begonnen. Voorafgaand aan de nieuwjaarsborrel op 12 januari nam Hanneke van Alphen nam ons mee naar Maashorst, de nieuwe gemeente na de samenvoeging van Uden en Landerd.

Ze vertelde tijdens de online lezing over opgravingen, vondsten en onderzoeken van het afgelopen jaar. Zelfs tot in de kelder van het Heemhuis. In 2022 wordt onder meer een tentoonstelling ingericht in het knekelhuis. In

vervolg op de lezing wordt in maart een excursie naar Uden georganiseerd.

De samenvoeging van beide gemeenten is een mooie aanleiding om het gesprek over archeologie weer aan te gaan. Marius Strijbosch deelde zijn ervaringen uit Meijerijstad.

Daarna hieven we met de 22 aanwezigen het glas op het nieuwe jaar. Nu het Erfgoedhuis weer open is hopen we elkaar ook weer live te kunnen ontmoeten.

Ellen van der Steen

WIST U DAT...

- op 6 maart de excursie naar Uden plaats vindt. Lees meer op pagina 2 en 11
- AWN op 28 februari een cursus organiseert over Erfgoedvrijwilligers en de omgevingswet, p.16
- de Werkgroep voor geofysische meettechnieken in de archeologie de resten van kasteel Hapshuijs heeft onderzocht, p.9
- de website erfgoedkaarten Zuidoost-Brabant is vernieuwd, p.5
- Ellen nu 15 jaar in de redactie van deze nieuwsbrief zit en verzorgd. Peter er bijna net zo lang is.
- waarschijnlijk 3 april de volgende studiedag van het Noord Brabants Archeologisch Genootschap is de bouwgroep weer gaat starten in februari.
- 5 april 20.00 uur in het Academisch Genootschap een lezing is van Egyptoloog W Hovestreydt over een recent onderzoek naar het graf van Ramses 3.

ACTIVITEITENKALENDER 2022

Jaarkalender activiteiten Archeologische Vereniging Kempen & Peelland

Jaar 2022

Februari		Februari		Februari		Februari	
Wk		Wk		Wk		Wk	
5		6		7		8	
Ma 31		7		14		21	
Di 1		8		15		22	
Wo 2	Actueel verschijnt	9	BV AVKP	16		23	
Do 3		10		17		24	
Vr 4		11		18	cursus AWN EGvrijwilligers&Ogwwet	25	
Za 5	Steentijddag	12		19		26	Carnaval
Zo 6		13		20		27	Carnaval

Maart		Maart		Maart		Maart	
Wk		Wk		Wk		Wk	
9		10		11		12	
Ma 28		7		14		21	
Di 1		8		15		22	
Wo 2		9	BV AVKP	16		23	
Do 3		10		17		24	
Vr 4		11		18		25	Deadline AVKP-Actueel
Za 5		12		19		26	
Zo 6	Excursie Grafveld Uden	13		20		27	

Maart/April		April		April		April	
Wk		Wk		Wk		Wk	
13		14		15		16	
Ma 28		4		11		18	Pasen
Di 29		5		12		19	
Wo 30		6	Actueel verschijnt	13		20	
Do 31		7		14		21	
Vr 1		8		15		22	
Za 2		9		16		23	
Zo 3		10		17	Pasen	24	

April/Mei		Mei		Mei		Mei	
Wk		Wk		Wk		Wk	
17		18		19		20	
Ma 25		2		9		16	
Di 26		3		10		17	
Wo 27	Koningsdag	4	BV AVKP	11		18	
Do 28		5	Bevrijdingsdag	12		19	
Vr 29		6		13		20	
Za 30		7		14		21	
Zo 1		8		15		22	

	Werkavonden		Excursie / veldloop		Feestdagen		Lezingen / symposia
	Vergaderingen		Cursus		Feesten & borrels		Deadlines

EXCURSIE

6 maart – Grafveld Uden

Hanneke van Alphen, amateurarcheoloog neemt u mee en vertelt over het gebied en het Slaapbroek –Knekelveld in Uden. De excursie is een vervolg

op haar online lezing tijdens de nieuwjaarsborrel van AVKP op 12 januari. Lees meer op pagina 11.

UITSLAG ENQUÊTE

Beste AVKP leden,

Op 9 november jl. hebben we jullie gevraagd een enquête in te vullen over jullie wensen ten aanzien van bepaalde activiteiten. Graag laten we jullie via deze weg weten wat daar is uitgekomen.

Van de ongeveer 180 leden hebben er 39 gereageerd. Dank daarvoor! Dit heeft ons namelijk voldoende inzicht gegeven waar jullie interesses liggen.

De top 5 van jullie interesses zijn:

1. Stadswandeling
2. Rondleiding bij een opgraving

3. Museum bezoek

4. Fietsexcursie

5. Meerdaagse excursie in het buitenland

Daarnaast hebben jullie ons nog een aantal tips gegeven over andere activiteiten die we verder gaan bekijken.

Naar aanleiding van deze resultaten hebben we onze eerste excursie gepland! Lees meer op pagina 11. We hopen jullie weer zo snel mogelijk te zien!

*Met vriendelijke groet,
De werkgroep excursies*

NIEUWS UIT HET ERFGOEDHUIS

Volg het Erfgoedhuis Eindhoven op www.erfgoedhuiseindhoven.nl.

Volg de ArcheoHotspots op: www.archeohotspots.nl en [twitter@ArcheoHotspots](https://twitter.com/ArcheoHotspots)

Corona en Erfgoedhuis voor AVKP leden

Vanaf woensdag 25 januari is het Erfgoedhuis weer open tot nader aankondiging onder de door de gemeente gestelde voorwaarden.

Bezoekers

- Iedereen vanaf 18 jaar heeft een coronatoegangsbewijs nodig.
- 1,5 m afstand aanhouden (vanaf 12 jaar).
- Mondkapje op bij verplaatsen (vanaf 12 jaar).
- Zittend in gedeelde ruimten (zoals aan de koffietafel in de keuken) blijft het mondkapje op.

Afspraken & overleg:

- Bij klachten blijf je thuis.
- Kleine groepen (tot max 8 personen) zijn mogelijk.
- Grote bijeenkomsten nog niet.
- Wij informeren de organisatie als zij een verzoek indienen waarbij 1,5 m niet haalbaar is. Vergaderruimte reserveren via Dirk.
- 1,5 m afstand aanhouden.

- Mondkapje op bij verplaatsen.
- Zittend in gedeelde ruimten (zoals aan de koffietafel in de keuken) blijft het mondkapje op.

Woensdagavond met vrijwilligers:

- Vooraf reserveren bij Dirk. Bij klachten blijf je alsnog thuis.
- 1,5 m afstand aanhouden.
- Mondkapje op bij verplaatsen.
- Zittend in gedeelde ruimten (zoals aan de koffietafel in de keuken) blijft het mondkapje op.

Stand van zaken actualisatie archeologiebeleid Eindhoven

De gemeenteraad van Eindhoven heeft in 2021 besloten de huidige archeologische waardenkaart te laten actualiseren. De kaart is opgesteld door regio-archeoloog Ria Berkvens, ook zijn aantal Eindhovense partijen betrokken. De kaart wordt in de eerste helft van dit jaar de kaart ter inzage gelegd. Lees mee op pagina 15.

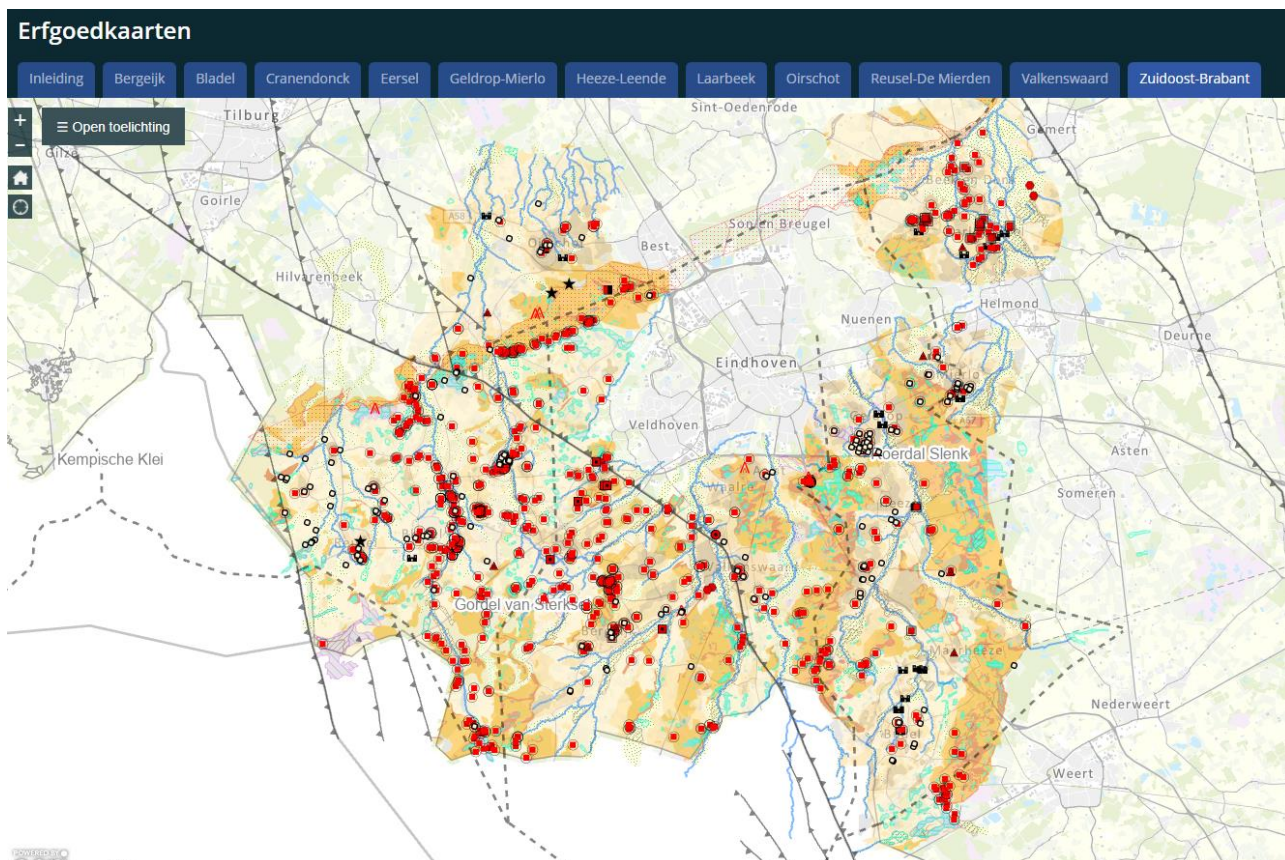
ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK IN DE REGIO

(door Ria Berkvens, regioarcheoloog Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant)

Locatie	Uitvoerende instantie	(vermoedelijke) uitvoeringsperiode
Deurne – Lagekerk 13-15 (proefsleuven met zo nodig doorstart naar opgraving)	??	Febr. 2022
Netersel – Carolus Simplexplein (opgraving)	VUHbs	2022
Riethoven – Heuvel (archeologische begeleiding)	??	2022
Mierlo – Luchen deelgebied K (opgraving)	??	2022
De Bulders wadi (archeologische begeleiding)	??	Begin 2022
Bakel – Dakworm (opgraving)	VUHbs	Begin 2022
Waalre – Parklaan (proefsleuven met zo nodig doorstart naar opgraving)	??	2022
Budel – Dr. Mathijssenstraat (proefsleuven, archeologische begeleiding en opgraving)	??	2022
Best - Oirschotseweg 18-24 (proefsleuven)	??	2022
Dommelen – Bergstraat 54-60 (proefsleuven)	??	2022
Budel – De Kleine Wereld (opgraving)	??	2022
Gemert – Deelvoort (proefsleuven)	VUHbs?	2022
Bladel – Markt 22-23a (proefsleuven)	??	2022
Valkenswaard – Luikerweg Bypass (proefsleuven)	??	2022
Waalre – Markt 14 (proefsleuven)	??	2022
Hulsel – Kanten (proefsleuven)	??	2022
Budel - Nieuwstraat 95-97 (proefsleuven)	??	2022
Valkenswaard - Hofstraat 14 (proefsleuven)	??	2022
Deurne – Eikelstraat (proefsleuven)	Econsultancy?	2022
Riethoven - Achter de Sleutel (proefsleuven)	??	2022
Lage Mierde - Kloosterstraat 1 (proefsleuven)	VUHbs	2022
Valkenswaard – Reisvennestraat (archeologische begeleiding)	??	2022
Hapert – Windpark de Pals (archeologische begeleiding en proefsleuven)	??	2022
Budel - 't Stepke (proefsleuven met zo nodig doorstart naar opgraving)	RAAP	2022
Lage Mierde - Beekherstel De Reusel (archeologische begeleiding)	??	2022
Valkenswaard - Leende – Tongelreep (archeologische begeleiding)	??	2022
Milheeze - Snelle Loop (archeologische begeleiding)	??	2022
Hoogeloon – kernplan (archeologische begeleiding)	??	2022

VERNIEUWING WEBSITE ERFGOEDKAARTEN ZUIDOOST-BRABANT

Blik op de vernieuwde website van de erfgoedkaarten van Zuidoost-Brabant

Tussen 2009 en 2012 heeft de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (destijds nog de SRE Milieudienst) voor 11 gemeenten in Zuidoost-Brabant (Oirschot, Reusel-De Mierden, Bladel, Eersel, Bergeijk, Heeze-Leende, Cranendonck, Waalre, Valkenswaard, Geldrop-Mierlo en Laarbeek) een Beleidsplan Archeologische Monumentenzorg en een gemeentelijke Erfgoedkaart opgesteld, waarin zowel de archeologische waarden en verwachtingen als de cultuurhistorische waarden zijn opgenomen. In 2011-2012 zijn de erfgoedkaarten en beleidsplannen door de diverse gemeenten vervolgens ook vastgesteld.

Omdat bij het samenstellen van de erfgoedkaarten in 2009-2012 veel externe partijen waaronder heemkundekringen, betrokken waren, is een website opgezet voor het ontsluiten van de erfgoedkaarten van al deze gemeenten. Dit bleek een groot succes en inmiddels is die website niet meer weg te denken voor onder meer gemeenten, onderzoeksbureaus en amateurarcheologen.

In 2020-2021 hebben de gemeenten Reusel-De Mierden, Laarbeek, Oirschot en Eersel hun erfgoedkaart laten actualiseren. Bergeijk volgt nog. Hierdoor zijn de archeologische verwachtingen- en waardenkaarten en de cultuurhistorische waardenkaarten verder verfijnd. Voor een helder overzicht zijn deze waarden- en verwachtingenkaarten nu per gemeente op afzonderlijke tabbladen inzichtelijk gemaakt. Hierop zijn ook de toelichtingen op de kaartbeelden met bijbehorende bijlagen, waaronder de erfgoedcatalogus, te vinden. De onderliggende inventarisatiekaarten van het fysische, archeologische en historische landschap zijn nog steeds op regionale schaal te bekijken. Wel zo fijn voor de samenhang in de bewoningsgeschiedenis. Als onderlegger is naast de topografische kaart een keuze te maken uit diverse historische kaartbeelden en luchtfoto. Op de website is ook een handig instructiefilmpje geplaatst. Zie <https://odzob.nl/kaarten-erfgoed-archeologie>.

Inmiddels zijn de geactualiseerde kaarten van Reusel-De Mierden en Laarbeek vastgesteld door de raad. De rest volgt hopelijk in 2022. Verder zal ook de gemeente Nuenen binnenkort aansluiten in

het rijtje, want daar gaat de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant ook een gelijksoortige erfgoedkaart en – beleid voor opstellen.

BRAINPORT PARK ZUID

In 2019-2020 is door Archol een proefsleuven-onderzoek met opgraving uitgevoerd in het plangebied Eindhoven-Wegenontsluiting Brainport-park, gelegen in deels de gemeente Best en deels in de gemeente Oirschot. De aanleiding daartoe was het voornemen om de toegankelijkheid van het vliegveld Eindhoven vanaf de A58 met de aanleg van een weg te bevorderen. Deze aanleg zou leiden tot verstoring van de bodem tot minstens 1 m. Bovendien zou een archeologisch rijksmonument worden doorkruist. Het betreft een urnenveld uit de periode Late Bronstijd-Vroege IJzertijd dat in 1933-1934 reeds ten dele onderzocht is door het Biologisch-Archeologisch Instituut van de Rijksuniversiteit Groningen onder leiding van professor A.E. van Giffen.

Het uitgevoerde archeologische onderzoek heeft zich vooral gericht op het lokaliseren van de oude opgraving (de precieze ligging was niet meer bekend) en het onderzoeken (aard, verspreiding en datering) van de nog aanwezige resten van het urnenveld binnen de grenzen van het plangebied. Daarnaast is onderzoek gedaan naar de mogelijke aanwezigheid van steentijdvindplaatsen binnen het plangebied.

Naast archeologisch onderzoek is ook ruime aandacht besteed aan de landschappelijke context van de vindplaats. Deze site maakt onderdeel uit van de Midden-Brabantse dekzandrug en ligt op de zuidrand hiervan. Het landschapsonderzoek heeft een zeer gedetailleerd beeld opgeleverd van de paleogeografische en bodemkundige ontwikkelingen van het plangebied vanaf het Laat-Pleniglaciaal. Ter hoogte van het grafveld, dat op een prominente dekzandrug ligt, zijn zeer intacte bodemprofielen aangetroffen waarin de gehele dekzandstratigrafie vanaf de laatste fase van het Pleniglaciaal tot aan het begin van het Holoceen in detail kon worden vastgelegd. Mede dankzij aanvullend specialistisch onderzoek zoals textuuranalyses, dateringsonderzoek en archeo-

botanisch onderzoek, kan dit profiel als een referentieprofiel voor de dekzandstratigrafie van de regio worden beschouwd.

Het op basis van profielwaarnemingen en boringen geconstrueerde geologische profiel over het dekzandruggencomplex, laat een vrij compleet beeld zien van de grootschalige ontwikkelingen van het paleoreliëf. Mede aan de hand van dateringsonderzoek (OSL, 14C) en textuuranalyses kan het volgende beeld worden geschetst van de paleogeografische ontwikkelingen vanaf het Laat-Pleniglaciaal en meer in detail vanaf het Laat-Glaciaal.

Gedurende het Laat-Pleniglaciaal en het begin van het Laat-Glaciaal was er nog geen sprake van een dekzandrug. Het reliëf werd gedomineerd door een geleidelijke daling van het oppervlak in noordoostelijke richting met circa 1 m/km, overeenkomstig de regionale verhanglijn die wordt bepaald door de tektonische patronen in de ondergrond (Roerdalslenk - Kempisch Hoog). Het oppervlak bestond uit lemige afzettingen. Hierop werd in de Oudste Dryas (15.500-14.900 cal BP) een dun dek van siltrijke zanden afgezet (Oud Dekzand II). Als gevolg van een geringe variatie in de dikte van dit dek ontstond een microreliëf. Tijdens het warme Bølling-interstadiaal (14.900-14.100 cal BP) en het ontstaan van het eolische löss-achtige Lower Loamy Bed, bleef dit microreliëf gehandhaafd.

Mogelijk heeft een lokale rug in dit Bølling-landschap geleid tot de selectieve vastlegging van zand in de koude periode daarna (Oude Dryas, 14.100-13.900 cal BP). Op de overgang van een relatief laag deel naar een hoger deel ten zuiden daarvan ontstond toen een complex van twee parallelle lage zandruggen. In de zones ten noorden en ten zuiden van deze ruggen bleef het Lower Loamy Bed min of meer bleef dagzomen. De hoeveelheid aangevoerd en vastgelegd dekzand was gedurende de Oude Dryas dan ook relatief beperkt.

Gedurende het warme Allerød-interstadiaal (139.00-13.000 cal BP) was sprake van een volledig begroeid landschap en kon zich een podzolbodembodem vormen: de Usselobodem. Deze raakte vervolgens gedurende de laatste koude periode van het Jonge Dryas stadiaal (13.000-11.700 cal BP) afgedekt met het Jong Dekzand II pakket. Op basis van de verkregen datering van het houtskool in de Usselobodem rond 12.850 cal BP heeft deze overstuiving pas enige tijd na aanvang van het Jonge Dryas plaatsgevonden. De ruggen werden in deze periode nog iets verder opgehoogd terwijl de tussenliggende laagte bleef gehandhaafd. De overerving van het dekzandrelief uit de Oude Dryas is waarschijnlijk vooral te danken aan de erosiebestendigheid van de Usselobodem en dan specifiek de ijzerrijke, verkitten Bs-inspoelingshorizont. Ook ten noorden van het complex werd in de Jonge Dryas een circa 1,0 m dik pakket dekzand afgezet. De zuidwest-noordoost georiënteerde ruggen fungeerden als barrière voor het uit het westen aangevoerde zand. Ten zuiden van de ruggen werd hierdoor in de Jonge Dryas nauwelijks nog dekzand afgezet. De verbreiding van de Midden-Brabantse dekzandrug in de Jonge Dryas is ter hoogte van het plangebied dus mede bepaald door het dan reeds bestaande reliëf uit de Oude Dryas.

Ten zuiden van de Midden-Brabantse dekzandrug, worden de bodemprofielen op de meeste plaatsen vanaf de top gekenmerkt door siltrijke zanden en lemige afzettingen. Het betreft Oud Dekzand uit het Pleniglaciaal en vroegste deel van het Laat-Glaciaal (Oudste Dryas). Vanaf de dekzandrug aan de noordzijde neemt het pakket met Jong Dekzand in zuidelijke richting over de eerste 50 meter af tot een dikte van minder dan 70 cm, inclusief de geroerde bovengrond. Verder zuidelijk ontbreekt op veel plaatsen Jong Dekzand en indien deze hier wel aanwezig was, is deze geheel opgenomen in de geroerde toplaag. Het oppervlaktereliëf wordt hier dan volledig bepaald door de hoogteverschillen van de top van het Oude Dekzand. Dit reliëf wordt gedomineerd door het stelsel van smeltwaterdalen. Het gaat om pleniglaciale droogdalen, ontstaan in perioden met permafrost. Daarnaast zijn op de hoogtekaart enkele komvormige lokale depressies te onderscheiden waarbij het vermoedelijk om uitstuivingen gaat.

Ten noorden van de dekzandrug bevond zich over het hele oppervlak op het dekzandlandschap een stuifzandpakket; dit pakket had in het uiterste noorden een gemiddelde dikte van ca. 0,75 m en werd zuidwaarts geleidelijk dunner en wigde tegen

de voet van de noordelijke dekzandrug uit. Ten zuiden daarvan is geen stuifzand aangetroffen. OSL-analyse van twee monsters uit het stuifzand duiden op een genese van dit pakket in de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd. Het stuifzand moet mogelijk in verband worden gebracht met de intensivering van de plaggenbemesting in Zuid-Nederland in de 15e eeuw.

Zuidelijke dekzandrug in noordelijke richting met restant van Usselobodem.

Bij de opgraving zijn twaalf grafstructuren ontdekt. Het gaat vooral om ronde tot ovale greppels (kringgrepels), waarvan overigens niet de eigenlijke ingraving is ontdekt, maar de daaronder gelegen bodemkundige reactie. Daarnaast zijn een langwerpige greppel en een wijd gestelde, enkelvoudige paalkrans aan het licht gekomen. Van deze randstructuren zijn negen stuks reeds (deels) door Willems onderzocht in de jaren 30 van de vorige eeuw; de nieuwe ontdekkingen zijn drie kringgreppels. Bij negen van de kringgreppels is een onderbreking (vooral in het ZO) vastgesteld. De diameter van de randstructuren varieerde van 3,8 tot en met 13,3 m – laatstgenoemde afmeting is de diameter van de paalkrans. Oversnijdingen tussen de randstructuren waren niet aanwezig, met de mogelijk uitzondering van een kringgreppel en de langwerpige greppel (randstructuren 8 en 11).

Bij het onderzoek in 1933-34 is de inhoud reeds gelicht van de bijzettingen die met de diverse grafstructuren samenhangen. Tijdens het huidige onderzoek is desondanks centraal binnen grafstructuur 5 een mogelijk restant van een "grafkuil" tevoorschijn gekomen. Voorts bleek een van de paalsporen van de paalkrans crematieresten van een volwassen vrouw te bevatten. Tussen de gecalcineerde botten zijn de verbrande fragmenten van een bronzen pin of

naald ontdekt. Het gegeven dat in het geval van de drie nieuw ontdekte grafstructuren geen bijzettingen zijn ontdekt, is waarschijnlijk terug te voeren op de versterking van de bodem door een bosploeg.

Uit het palynologische onderzoek blijkt de aanwezigheid van heide en grasland toen het grafveld in gebruik was. De aanwezigheid van heide en grasland, welke beide door de mens gecreëerd zijn en in stand worden gehouden, in

Overzicht van de door Archol onderzochte grafstructuren (in rood) geprojecteerd op de opgravingsplattegrond van Willems.

De datering van de diverse randstructuren op grond van 14C-onderzoek en typochronologische overwegingen – waarbij tevens het door Willems reeds geborgen vondstmateriaal in ogenschouw is genomen – is Late Bronstijd en Vroege IJzertijd. Daarbij (b)lijkt de paalkrans de vroegste grafmonumenten te vertegenwoordigen. De kringgreppels met onderbreking worden toegeschreven aan de Vroege IJzertijd.

combinatie met verscheidene begrazings-indicatoren geven aan dat de mens en zijn vee het landschap van voor tot na de aanleg van het grafveld beïnvloedde. Daarnaast zal het opwerpen van de grafheuvels en de daarvoor benodigde areaal aan plaggen ook zijn impact hebben gehad op het omringende landschap, tot wel honderden vierkante meters per grafheuvel.

Bron: L. Meurkens & E. Heunks, 2022: *Archeologisch en aardwetenschappelijk onderzoek in het plangebied Eindhoven-Wegenstructuur Brainportpark* (Archol Rapport 610), Leiden.

NIEUWS VAN DE WERKGROEP VOOR GEOFYSISCHE MEETTECHNIKEN IN DE ARCHEOLOGIE - DE RESTEN VAN KASTEEL HAPS HUIJS

De Werkgroep voor Geofysische Meettechnieken in de Archeologie voert bodemradaronderzoek uit voor Heemkundekringen en Archeologische verenigingen. De werkgroep is de opvolger van de WIMA van Bas Verbeek en heeft ondanks Corona inmiddels al bijna tien projecten uitgevoerd. We gaan naast bodemradar ook nog andere technieken (elektrische weerstandsmetingen) toepassen.

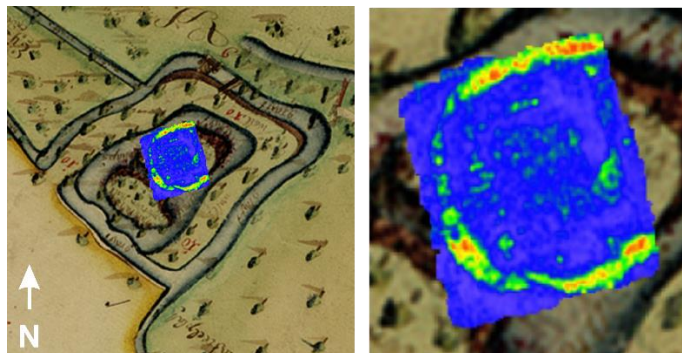
Het meest recente project voerde ons naar het weiland van de familie Mooren in het Brabantse Haps. Op hun land heeft ooit een versterking gestaan omringd door een dubbele gracht, Haps Huys genaamd, dat we kennen van een kaart van Bückner uit 1738 (Afbeelding 1). De familie Mooren wilde graag meer weten over "hun" Haps Huys, met als bedoeling het zichtbaar te kunnen maken in het landschap.

De resultaten van de metingen waren verbluffend. Op een diepte van bijna anderhalve meter tekenden zich haarscherpe reflecties af die geprojecteerd op de kaart van Bückner precies samenvielen met de grachten (Afbeelding 2). Op geringere diepte werd bovendien iets van de bebouwing zichtbaar. Het middelste plaatje in Afbeelding 3 laat de vage contouren van een rechthoekig gebouw zien. Dat we zeer waarschijnlijk te maken hebben met een stenen gebouw bleek uit de elektrische weerstandsmetingen op deze plaats (Afbeelding 3 rechter plaatje). Stenen in de bodem geven bijna altijd een hogere weerstand die in rood wordt weergegeven.

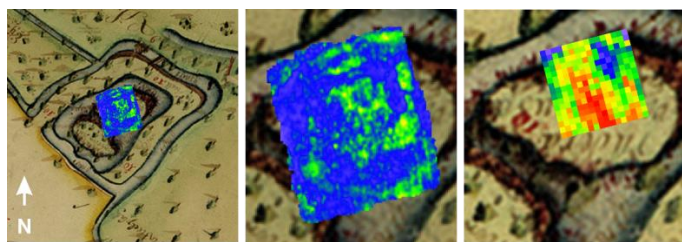
Na honderden jaren wordt Huijs Haps weer zichtbaar.

Afbeelding 1 Een deel van de kaart van Bückner (1738).

Afbeelding 2 De radarreflecties veroorzaakt door de gracht.

Afbeelding 3 De radarreflecties mogelijk veroorzaakt door stenen bebouwing.

Wie meer wil weten over geofysische technieken in het algemeen of de activiteiten van de werkgroep in het bijzonder, kan zijn licht opsteken op onze webpagina:

<https://www.awn-archeologie.nl/werkgroep/wgma>.

We schrijven ook regelmatig artikeltjes voor het AWM Magazine Archeologie in Nederland.

Het is ook mogelijk om ook zelf actief te worden met geofysische technieken door je aan te sluiten bij onze werkgroep. Mail ons voor meer informatie: wgma@awn-archeologie.nl

Peter Seinen

VRIJWILLIGERS VERWERKEN VONDSTEN GROTE BERG

In 2021 heeft Bodac een archeologische begeleiding bij rioolwerkzaamheden uitgevoerd aan de Grote Berg te Eindhoven. Hierbij was met name het stuk Grote Berg vanaf de kruising met de Wal/Keizersgracht tot en met de kruising met de Bergstraat was zeer interessant.

Er werd namelijk gegraven in de grachten van de voormalige verdedigingswerken van Eindhoven. Hierbij is circa 100 meter profiel getekend en nog langere stukken gefotografeerd. Daarnaast zijn in deze gracht of grachten veel vondsten gedaan, onder meer bestaande uit aardewerk, bouwkeramiek, leer en metaal. Deze vondsten zijn

in samenwerking met vrijwilligers van de AVKP zorgvuldig gewassen, waarna de uitwerking en rapportage door ons plaats zal vinden. Bij deze bedankt aan de vrijwilligers Gon van de Moosdijk, Lisa Durk, Hermine Roseluk en Rob Allingham die ons hebben kunnen assisteren.

Niels Sommers, KNA Archeoloog Bodac

*Gewassen vondsten
Foto's van Gon van de Moosdijk en
Hermine Roseluk*

WIE GAAT ER MEE WANDELEN OP DE MAASHORST?

6 maart 2022 om 10.00 uur

Verzamelen op de parkeerplaats hoek Maashorstweg en Slabroekseweg Uden.

Hanneke van Alphen, amateurarcheoloog neemt u mee en vertelt over het gebied en het Slaapbroek – Knekelveld.

Duur wandeling ongeveer 1 ½ uur.

Ga mee terug in de tijd en ervaar een stukje oud Uden. Als afsluiting is er gelegenheid om zelf een kopje koffie te bestellen in het Natuurcentrum de Maashorst.

Hanneke heeft bij de online nieuwjaarsborrel een interessante lezing gehouden over de archeologie in Uden.

U kunt zich aanmelden voor deze archeologische wandeling bij: fadekleijn@home.nl of 06-30136562

Voor degene die deze wandeling wil meemaken maar geen eigen vervoer heeft of wil meerijden is de mogelijkheid om te verzamelen bij het Erfgoedhuis in Eindhoven om 9 uur. Van die plek kunnen we gezamenlijk naar het verzamelpunt in Uden rijden. Graag bij aanmelden zeggen of u op eigen gelegenheid gaat of mee wil rijden.

Voor geïnteresseerden is in museum Krona te Uden een tentoonstelling over het kloosterleven in de woelige jaren '60 onder de naam 'Vrijheid en verwarring'. Deze expositie is tot en met 6 maart te zien, mits de musea geopend mogen worden.

De werkgroep excursies

STEENTIJDAG 2022

Zaterdag 5 februari 11.00-15.30 uur wordt vanuit het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden de 32ste nationale Steentijddag uitgezonden. Wegens corona-belemmeringen is er onvoldoende plaats in de zaal waar deze dag jaarlijks plaatsvindt, daarom gaat deze dag via een livestream. Op het programma staat onder andere een verslag over

de steentijd-vindplaats in Asten, waar begin 2009 ook enkele AVKP-leden mee hebben opgegraven.

Voor programma, opgave en gratis deelname klik op [deze](#) link, of Google op Steentijddag 2022.

EINDHOVEN: OPGRAVING VAN DE STADSGRACHT OP HET STADHUISPLEIN

In 2019 heeft BAAC een opgraving uitgevoerd op de plek van de nieuwe entree van het stadhuis aan het Stadhuisplein te Eindhoven. In totaal is 1018 m² opgegraven met behulp van één vlak. Vanwege milieueisen en de mogelijkheid op explosieven (OCE) diende de opgraving onder milieukundige- en OCE-begeleiding uitgevoerd te worden. Omdat aanvankelijk werd gedacht dat het terrein diep verstoord zou zijn als gevolg van de bouw van het stadhuis en de parkeergarage, is eerst een lange proefsleuf gegraven over het terrein. Hieruit bleek al snel dat het bodemarchief intact was. Zelfs onder het onderkelderde stadhuis blijken nog delen van het bodemarchief intact te zijn! Een deel van de aangetroffen sporen, waaronder de stadsgracht, konden overigens in de bodem behouden blijven. Hier werd niet verstoord door de civiele graafwerken.

De bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied bleek grotendeels verstoord, maar op enkele locaties kon worden vastgesteld dat sprake is van dekzand (C-horizont) met daarboven een bekeerdgrond. Op het laagste deel van de opgravingsput werd een verveende waterloop aangetroffen. Uit 14C-datering blijkt dat de onderste vulling van deze waterloop uit het vroeg mesolithicum dateert; 7.027 BC ± 39. Een 14C-datering van de top van het veen leverde een datering op in het laat mesolithicum; 4.543 BC ± 35. Het veen werd verder afwisselend afgedekt door zand en klei.

In het onderzoeksgebied zijn in totaal 40 sporen aangetroffen. De oudste sporen hebben betrekking op de prehistorie; de rest van de sporen hangen samen met de inrichting en het gebruik van het onderzoeksgebied in respectievelijk de 13e en 14e eeuw, de 15e en 16e eeuw en de periode vanaf de 17e eeuw.

Prehistorie

Uit de prehistorie dateren de mesolithische verveende waterloop; een voorloper van de huidige Dommel. Daarnaast werd in een middeleeuwse kuil een kleine vuurstenen schrabber gevonden. Tijdens de opgraving op het Stadhuisplein in 1995 werden in een 15e-16e eeuwse binnengracht eveneens enkele prehistorische vuurstenen voorwerpen in verstoorde context gevonden, waaronder een fragment van een neolithische geslepen vuurstenen bijl. De vondsten kunnen zijn aangevoerd van elders, maar gezien

de landschappelijke situatie - Eindhoven ligt op een dekzandrug tussen twee beekdalen - zijn activiteiten of bewoning gedurende de steentijd-bronstijd eveneens aannemelijk.

13-14^e eeuw (fase 2)

De oudste grondsporen in het onderzoeksgebied dateren uit de 13e-14e eeuw. Tijdens deze periode werd de stadsgracht aangelegd, en waarschijnlijk gelijktijdig een aarden wal aan de stadszijde. Van de stadswal zijn echter geen sporen gevonden (het vermeende verloop is wel aangegeven op de sporenkaart). De gracht volgt het tracé van een prehistorische, verveende loop van de Dommel. De stadsgracht had een breedte van 13,5 m en een maximale (resterende) diepte van 1,6 m gerekend vanaf het oorspronkelijke maaiveld. De onderste vullingslaag bestaat uit een 10 cm dikke laag donkerbruin zand met planten en houtresten. Vondstmateriaal hieruit dateert in de periode van 1450 tot aan 1750. Het ontbreken van vullingslagen uit de 14e tot en met 18e eeuw kan erop wijzen dat de stadsgracht in het verleden regelmatig is uitgebaggerd. Sporen van een vestingwal zijn evenmin aangetroffen, het tracé van de wal kan mogelijk anderszins afgeleid kunnen worden uit de zone waarin middeleeuwse grondsporen ontbreken.

Zowel ten noorden als ten zuiden van de (hypothetische) stadswal bevonden zich kuilen die gerelateerd worden aan ambachtelijke activiteiten. Opvallend is dat de concentratie aan kuilen toeneemt richting het dal van de Dommel. Bij de opgraving in 2019 zijn zes kuilen gevonden die overeenkomen qua vorm, omvang en vullingslagen. De zes kuilen zijn rond van vorm en de bodem is vlak tot enigszins komvormig. De kuilen variëren in diepte van 0,66 tot 1,84 m en de diameter varieert van 2,4 tot 5,1 m. In drie van de zes kuilen werd een laag klei aangetroffen. In twee kuilen bestaat de bodemlaag uit een 5 cm dikke laag veen. De kuilen lijken meerdere malen te zijn gebruikt.

Bij het uithalen van de inhoud (wat dat ook was) zijn de bodemlagen van klei en veen beschadigd. Soms is sprake van hernieuwde afzettingen van kleilagen op de bodem. Uiteindelijk zijn de kuilen afgedankt en opgevuld met lagen zand, en soms ook organisch materiaal. Twee kuilen dateren uit de 13e-14e eeuw. Vier andere kuilen zijn niet middels vondstmateriaal dateerbaar. Op basis van

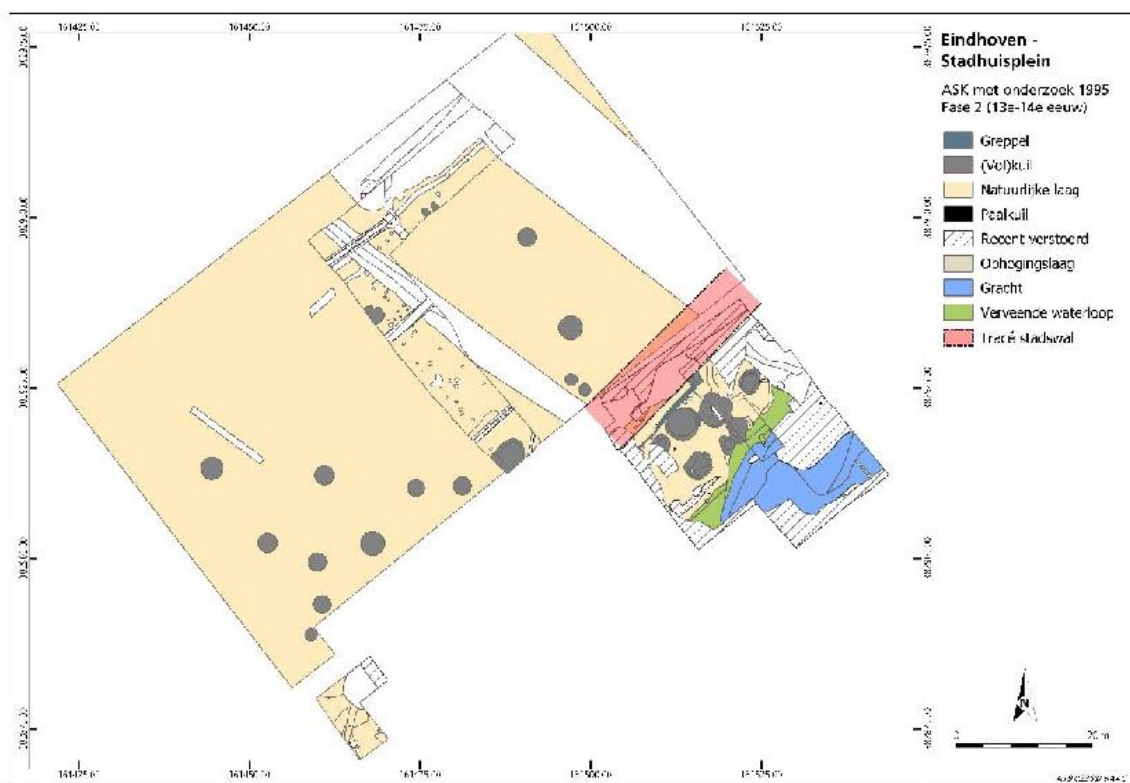

het gelijkvormige uiterlijk wordt aangenomen dat deze eveneens uit de 13e-14e eeuw dateren.

In vergelijking tot 'volkuilen' elders in Eindhoven, met een gemiddelde diameter van 2,3 tot 2,8 m hebben de kuilen van deze opgraving gemiddeld genomen een iets grotere diameter. Een duidelijke overeenkomst met de kuilen elders vormen de bodemlagen bestaande uit klei en/of organisch materiaal. In de kuilen van het onderhavige onderzoek is voor de bodemlagen vooral veen(achtig) materiaal gebruikt. Elders werd hiervoor vaak mos gebruikt. Opvallend is dat de kuilen meerdere malen gebruikt lijken te zijn, ofwel de kuilen zijn vaak her-uitgegraven. Dit fenomeen wordt elders niet gerapporteerd.

kuilen restanten kunnen zijn van vollersaarde. De fosfaatverkleuringen zouden veroorzaakt kunnen zijn door de urine die bij het vollen werd gebruikt. Bij experimenteel onderzoek is het vollen in de kuilen met een bodemlaag bestaande uit twijgen nagedaan. De textiel werd echter tijdens het vollen zeer vuil, eigenlijk onbruikbaar, vanwege het zand. Uit historische bronnen is bekend dat voor het vollen gebruik werd gemaakt van kuipen; voor zover bekend werd nooit gebruik gemaakt van kuilen ingegraven in de grond.

Enkele kuilen zijn nader onderzocht met behulp van micromorfologische en botanische monsters. Hieruit blijkt dat de kuilen vaak zijn heruitgegraven

Fase 2: allesporenkaart opgraving 2019 in combinatie met de sporenkaart van de aangrenzende opgraving uit 1995 (parkeergarage Stadhuisplein).

Voorafgaand aan de opgraving werd vermoed dat dergelijke kuilen gebruikt zijn voor het vollen van lakens. Bij dit vollen worden gewezen wollen lakens in een met vollersaarde, urine of ammoniak gevulde kuil gedrenkt. Vervolgens werd het textiel gedurende twee dagen intensief betreden, waardoor het textiel dikker en steviger werd. De leemlaagjes in de kuilen zouden mogelijk zijn aangebracht zijn om de kuilen waterdicht te maken. Eventueel zouden de leemlagen in de

en vervolgens opnieuw zijn gebruikt. De onderste kleilaag is niet opzettelijk aangebracht om de kuilen waterdicht te maken maar moet verklaard worden als een sedimentatielaag. Over een alternatieve ambachtelijke functie van de kuilen bestaat geen consensus. Het micromorfologische onderzoek doet vermoeden dat een van de kuilen gebruikt is voor het prepareren van dierhuiden voor leer. Het botanisch onderzoek daarentegen wijst in de richting van kuilen die gebruikt werden voor het roten van vlas. Mogelijk moet gedacht worden aan meerdere functies. Duidelijk is wel dat deze kuilen veel stank met zich meebrachten.

Het is raadzaam om bij toekomstig onderzoek met name de bodems van dergelijke kuilen systematisch te bemonsteren en onderzoeken (waarden) op het voorkomen van kalk en/of vlas.

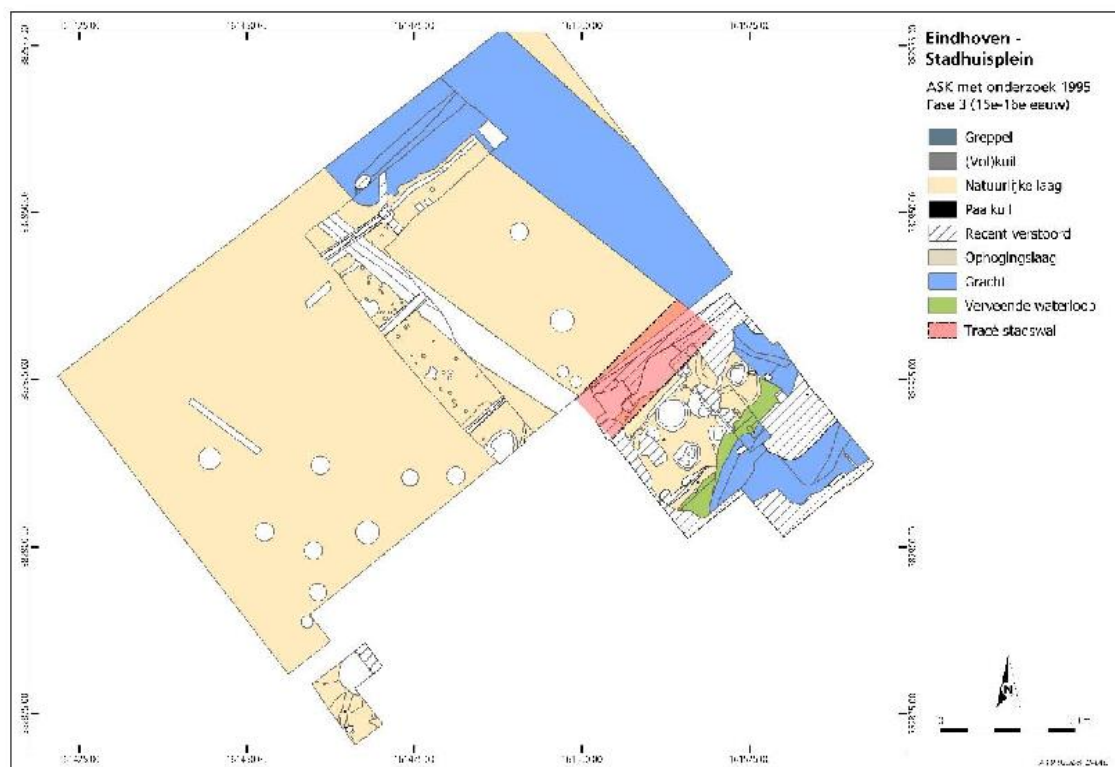
Parallel aan de stadgracht en aan de hypothetisch geplaatste aarden stadswal liep een 64 cm diepe greppel van 2,5 m breed. De vulling van deze greppel bevat enkel laatmiddeleeuwse scherven die in 13e en 14e eeuw te dateren zijn. Langs de greppel lagen meerdere paalkuilen maar of die gelijktijdig zijn, is niet zeker.

15-16^e eeuw (fase 3)

Begin 15e eeuw werd binnen de vermoedde stadswallen een binnengracht aangelegd die haaks uitkwam op de stadsgracht. De functie van deze binnengracht is niet duidelijk, wellicht diende het als afwatering, ter begrenzing van een perceel of gebied of als kleine binnenhaven. In de 16e eeuw was het terrein nog steeds een perifere zone binnen de stad. Het gebied rond de binnengracht was dichtbegroeid en er zijn weinig aanwijzingen voor een gebruik van het terrein.

Omstreeks het midden van de 16e eeuw, hooguit rond 1600, is deze binnengracht dichtgeraakt. Dit verklaart ook waarom de binnengracht niet voorkomt op de kaart van Jacob van Deventer uit omstreeks 1560. Overige sporen uit de 15e-16e eeuw lijken binnen het onderzoeksgebied te ontbreken. Ongetwijfeld is dit dezelfde gracht die tijdens het onderzoek in 1995 ten noordwesten van het huidige onderzoeksgebied is aangetroffen. Deze binnengracht heeft een maximale breedte van circa 14,25 m.

Uit de doorsnede blijkt dat de binnengracht twee fasen kent. De oudste binnengracht fase (A) is over een breedte van circa 2 m bewaard gebleven. In de vulling is een fors fragment van een kan rood aardewerk gevonden met een datering in de 15e eeuw. Nadat de gracht was dichtgeraakt is ze opnieuw uitgegraven (binnengracht fase B). Bijna helft van de vondsten uit deze vulling is afkomstig uit de late middeleeuwen; de 14e en 15e eeuw. Omstreeks het midden van de 16e eeuw, hooguit rond 1600, is de binnengracht opnieuw dichtgeraakt. Deze einddatering komt overeen met de rijke hoeveelheid vondstmateriaal gevonden in

Afb. 4.8 Fase 3; allesporenkaart opgraving 2019 in combinatie met de allesporenkaart van het aangrenzende archeologisch onderzoek in 1995 (afb. BAAC).

Fase 3: allesporenkaart opgraving 2019 in combinatie met de sporenkaart van de aangrenzende opgraving uit 1995 (parkeergarage Stadhuisplein).

dezelfde binnengracht tijdens het onderzoek in 1995. Een relatie tussen de aanleg van de binnengracht en de Tachtigjarige Oorlog is niet aannemelijk.

17-20^e eeuw (fase 4)

Uit de 17e tot en met de 19e eeuw dateren weinig grondsporen; enkel twee kuilen langs de stadsgracht. De kuilen werden in de 19e eeuw gegraven en ze komen qua vorm overeen met de ambachtelijke kuilen uit de middeleeuwen. De vullingen en de dateringen van de kuilen wijken echter af. De functie van deze kuilen is niet duidelijk geworden. Waarvoor het terrein in de 17e en 18e eeuw werd gebruikt is onbekend, grondsporen uit deze eeuwen ontbreken en op kaartmateriaal is het terrein onbebouwd. Het opschonen van de gracht had in ieder geval niet meer de hoogste prioriteit; deze raakte

langzaam opgevuld. Mogelijk valt een verband te leggen met de ontmanteling van de vestingwerken vanaf het eind van de 16e eeuw.

Opvallend is een enorme hoeveelheid afval die in de gracht werd gedumpt, met name vanaf de tweede helft van de 18e eeuw tot en met het eind van de 19e eeuw. Begin 20e eeuw werd het terrein eerst nog gebruikt als gemeentewerf waarna het een park werd om vervolgens in 1958 gebruikt te worden voor de bouw van het stadhuis. Het restant van de stadsgracht werd hiertoe gedempt en het terrein werd fors opgehoogd met een dik pakket zand.

Bron: J.R. Mooren, 2022: *Plangebied Eindhoven, Stadhuisplein. Opgraving stadsgracht en omgeving, gemeente Eindhoven (BAAC project A-19.0236), 's-Hertogenbosch.*

STAND VAN ZAKEN ACTUALISATIE ARCHEOLOGIEBELEID EINDHOVEN

Aanleiding en doel

De Erfgoeddoelen vormen een nadere uitwerking van de Integratie Visie Erfgoed Eindhoven en de omgevingsvisie van de gemeente Eindhoven. Deze Erfgoeddoelen hebben betrekking op het zogeheten *ruimtelijk erfgoed*. Binnen deze erfgoeddoelen heeft de gemeenteraad in 2021 besloten om de huidige archeologische waardenkaart te laten actualiseren. Hiermee geeft de gemeente invulling aan de wettelijke taken als bevoegd gezag voor de archeologische monumentenzorg. Bovendien bereiden we ons daarmee voor op de inwerkingtreding van de Omgevingswet in 2022. Voor het opstellen van beleid of de nadere uitwerking ervan, kan het college ervoor kiezen een samenspraaktraject te organiseren. Voor de totstandkoming van de nieuwe kaart zijn daarom de Eindhovense partijen die zich primair richten op archeologie betrokken bij het actualiseren van de archeologische verwachtingen- en waardenkaart. Ze hebben hierbij twee rollen: ze zijn direct belanghebbende en kennispartner voor de gemeente. Het gaat hierbij om de Henri van Abbe Stichting (HvA) en de Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland (AVKP). De samenspraak is gericht op het 'meedenken', het leveren van aanvullingen en suggesties en het corrigeren.

Proces

De geactualiseerde archeologische verwachtingen- en waardenkaart wordt onderbouwd in het bijbehorende rapport en met behulp van een set van vijf deelkaarten. Het betreft een bureaustudie op gemeentelijk schaalniveau. De studie is gebaseerd op wetenschappelijke kennis en uitgangspunten, statistiek en *expert judgement*. De kaart is in lagen opgebouwd (accumulatief) en hierop zijn landschappelijke zones aangegeven met archeologische waarden en verwachtingswaarden. In het kader van beleidsvorming zijn aan deze zones vrijstellingsgrenzen gekoppeld.

In de aanloop naar het college- en raadsvoorstel is het concept van de archeologische verwachtingen- en waardenkaart door de opsteller (regio-archeoloog Ria Berkvens van de Omgevingsdienst Zuidoost Brabant) gepresenteerd aan de samenspraakpartners. Daarbij is de mogelijkheid geboden om mondelinge of schriftelijke aanvullende reacties te geven. De samenspraakpartners hebben van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. De verkregen input was vooral gericht op het gebruiksvriendelijker maken van de kaart. Dit door wijziging in de opmaak. In november 2020 is de eerste versie van de kaart opgeleverd door de ODZOB en met de samenspraakpartners gedeeld.

Testfase en aanvulling

Gedurende ruim een jaar is de kaart binnen de ambtelijke organisatie getest op bruikbaarheid en compleetheid en op basis hiervan zijn kleine omissies gecorrigeerd. Hierbij bleek ook de noodzaak om voor het aspect 'militair erfgoed' aanvullende onderbouwing toe te voegen en nuance aan te brengen. Daarom is in aanvulling op de kaart een kopstudie verricht door archeologisch onderzoeksbureau RAAP advies. Dit onderzoek bestond uit het maken van een beknopte bureaustudie met daarbij een deelkaart 'ondergronds militair erfgoed' en het toetsen en verwerken van ruimtelijke en inhoudelijk informatie van de kennispartners. Voor de co-creatie van dit specifieke onderwerp (en dan vooral het aspect Tweede Wereldoorlog) bleek een grote groep van enthousiaste lokale deskundigen beschikbaar. Deze werkgroep bestond uit vertegenwoordigers van: de Henri van Abbe Stichting/ Cultuurhistorisch Bureau Hüsken en Zoon, de Archeologische vereniging Kempen- en Peelland, een particulier onderzoeker van *Fliegerhorst* Eindhoven, een particulier historisch onderzoeker met een eigen website over de Tweede Wereldoorlog in Eindhoven, (voormalige) medewerkers van de gemeente Eindhoven, de Stichting Eindhoven in Beeld, Museum Brigade en Garde Prinses Irene, Stichting 18 september en de auteur van een boek

over de bevrijding van Woensel. De werkgroep is twee keer samengekomen (één keer fysiek en één keer digitaal) en heeft naar aanleiding van het conceptrapport en concept deelkaart schriftelijk kunnen reageren. Hiervan is veel gebruik gemaakt. De verkregen informatie is door RAAP getoetst op bruikbaarheid in het verwachtingsmodel en verwerkt in een aparte kaartlaag 'Ondergronds militair erfgoed'. Deze deelkaart en de relevante delen van de onderbouwing uit het deelrapport zijn op hun beurt door de ODZOB verwerkt in de archeologische verwachtingen- en waardenkaart 2022.

Vervolgstappen

We verwachten dat we in de eerste helft van dit jaar de kaart ter inzage mogen leggen. Op basis van de inspraakreacties wordt gekeken of er nog een aanvulling of aanpassing van de kaart nodig is voordat deze ter vaststelling aan de gemeenteraad wordt aangeboden. Vanaf de datum van vaststelling vormt de nieuwe kaart de onderlegger voor nieuwe bestemmingsplannen. Bij de inwerkingtreding van het tijdelijke omgevingsplan van rechtswege zal dit ook als onderlegger dienen wanneer dit niet binnen de bestemming pas. In het definitieve omgevingsplan zal de kaart voor het gehele gemeentelijke grondgebied gaan gelden. De planning daarvan is nog niet bekend.

CURSUS ERFGOEDVRIJWILLIGERS EN DE OMGEVINGSWET

Op vrijdag 18 februari 2022 organiseert AWN de cursus erfgoedvrijwilligers en de omgevingswet in Schijndel.

De cursus bestaat uit twee delen: een online module en een cursusdag op locatie. De module is bedoeld om basiskennis over de omgevingswet, de erfgoedwet en burgerparticipatie. Het tweede deel is bedoeld om met elkaar bewust te worden van welke manieren er zijn om als erfgoedvrijwilliger op een effectieve manier op te komen voor het belang van erfgoed onder het stramien van de nieuwe omgevingswet. Er zijn zijn diverse

workshops te volgen met Hetty Laverman (AWN, TVE) en Roel During (WUR); Karel Loeff en Christian Pfeiffer (Heemschut), Ria Berkvens (regioarcheoloog Brabant/AWN) en Ineke Strouken (bestuurslid Brabants Heem).

Lees het volledige programma en informatie over aanmelden en kosten in de bijlage.

De cursus wordt ook in Arnhem gehouden met medewerking van Erfgoed Gelderland, op vrijdag 11 maart 2022.

PUZZELEN MET VLAAMSE SCHERVEN

In november 2014 voerde de Stichting ArcheoService (Eindhoven) een opgraving uit in Beerse (bij Turnhout, provincie Antwerpen). ArcheoService werd in 1997 opgericht als personele ondersteuning voor de gemeentelijke archeologie in Eindhoven en Helmond en omgeving en deed later ook zelfstandig onderzoek. De opgraving te Beerse was de laatste van ArcheoService; in januari 2015 ging dit bedrijf failliet.

Door het faillissement kon uitwerking van de opgravingsgegevens door dit bedrijf niet plaatsvinden. De vondsten en een groot deel van de opgravingsdocumentatie werden achtergelaten in het archeologisch depot van de gemeente Eindhoven. Na overleg tussen Stephan Delaruëlle (toen regioarcheoloog Antwerpse Kempen) en Nico Arts (tot 2020 stadsarcheoloog Eindhoven) werd besloten alsnog aandacht te besteden aan de opgravingsresultaten, mede gezien het bijzondere karakter daarvan. Tijdens de opgraving werd een pottenbakkersoven gevonden met daarin aardewerk uit de achtste en negende eeuw. Dit aardewerk was tot dusver uitsluitend bekend van ovens in de omgeving van Badorf in het Duitse Rijnland. Het te Beerse gevonden aardewerk is nagenoeg identiek als dat uit Badorf.

Vooraf door Vicky Hardy en Pien Heggen (destijds stagiaire) en andere vrijwilligers is in de maanden oktober 2015-augustus 2016 het vondstmateriaal (bijna uitsluitend potscherven en ovenfragmenten) in het Erfgoedhuis Eindhoven gewassen en geordend en is aan de potscherven intensief gepuzzeld. Nadat het puzzelen was afgerond werd in het begin van 2017 op basis van de toen

beschikbare gegevens een concept geschreven voor het opgravingsrapport. Dit rapport diende echter nog te worden aangevuld met de resultaten van C14-dateringen en van een slijpplaatjes-onderzoek. Wat ook meespeelde waren de nieuwe ontdekkingen te Beerse, waar in 2019 nog een tweede pottenbakkersoven met Badorf-type aardewerk werd opgegraven met bovendien de bijbehorende nederzetting.

In december 2021 verscheen het opgravingsrapport getiteld: *Een Karolingische pottenbakkersoven met Badorf-type aardewerk aan de Asterstraat in Beerse (Antwerpse Kempen)*. De auteurs zijn Nico Arts en Koen Deforce (Universiteit Gent). Dit rapport is uitgegeven door de Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland (afdeling 23 van de AWN). Na voltooiing van de uitwerking van de opgraving 2019 zal over beide ovens een Engelstalig artikel worden gepubliceerd. Belangstellenden kunnen een PDF van het rapport downloaden van de website van de AVKP.

<https://www.awn-archeologie.nl/afdeling/avkp/wp-content/uploads/2022/02/BEERSE-Asterstraat.pdf>

NIEUWE AANWINSTEN BIBLIOTHEEK

Aanwinsten van 6 nov. 2021 tot en met 21 jan. 2022

Boeken

Noord-Brabants historisch jaarboek deel 38 - 2021.
Eindredactie J Brouwers
Uitgeverij Zuidelijk Historisch Contact.

GGDBZO 365 DGN in beeld.
GGD BZO een jaar in beeld tijdens de Corona.
"Verrek ja dat is ook nog gebeurd"
C Bergenhenegouwen, B de Bruijne. E.a.
Januari 2022.

Eer en schande.
Volksgebruiken van het oude Brabant.
G Rooyakkers 1995/2005.

Rapporten

RAAP Rapport 5379.
Plangebied Heidecorridor Meelberg- Meerheide.
Gemeente Waalre Archeologisch vooronderzoek:
proefsleuvenonderzoek.
J. Roymans 25 nov. 2021.

RAAP –rapport 5557
Ondergronds militair erfgoed in de gemeente Eindhoven.
Een archeologische inventarisatie en advies.
B van Snippenberg, E Boshoven en H Hesseling.
Versie 22 dec. 2021.

Tijdschriften

Archeologie in Nederland.
Jaargang 5 dec.2021.
De zonnewijzer van Urkhoven door Peter de Boer.

Krassen in het aardewerk, de betekenis van
laatmiddeleeuwse merktekens, Doggerland een
Europees verhaal onder de grijze golven.

Archeologie in Nederland jaargang 5 dec. 2021.
AWN Magazine. Bodemradar onderzoek onder de
Maria Magdalenakerk in Geffen. Peter Seinen.

Brabants Landschap 212 Winter 2021
Zorgen om de natuur. Beschouwingen van D
Attenborough, J. Terlouw en E. van de Wouw.

In Brabant.
jaargang 12 nr. 4 dec. 2021.
Kruisende kanalen in de Peel.
Van crematie tot co-creatie: van willen weten tot
anderen erbij betrekken.
Een begravingslandschap uit de prehistorie in
Udenhout.

Helmonds Heem.
Winter 2022-01-22
Mariahof op 't Hout. Klompenmakerij gebr. van
Bree.

Koninklijke Limburgs Geschied en Oudheidkundig
Genootschap.
Deel 156 jaarboek 2020

Archeologie Magazine.
De geschiedenis van Nederland, Europa en de
wereld. Dagelijks historische achtergronden bij het
nieuws.

VAN DEN LEESPLANK

Historische luchtfoto's

De van Boven reeks van Ronald Otter.

Aviodrome Lelystad beheert het archief van de
voormalige Fototechnische dienst van de KLM.
Ronald Otter heeft ruim 400 vluchten boven
Brabant gemaakt om foto's te maken.
Hij heeft in de "van Boven" reeks vele stadswijken
en plaatsen gefotografeerd tussen 2015 en 2021.
In 2021 heeft hij twee boeken gemaakt waarbij
oude en nieuwe foto's vergeleken worden.

- Samen met de Stichting het Uden archief Bressers heeft hij een boek 100 jaar Uden van Boven 112 blz. (sept 2021).
- 100 jaar Eindhoven van boven. 160 blz. geworden.

Eindhoven deel 1

Auteurs: Tom Aussems, Hans Horsten.

Dec 2021 960 blz. uitgave Lecturis.

Honderd jaar geleden annexeerde Eindhoven de dorpen Gestel, Strijp, Woensel, Tongelre en Stratum. Aldus ontstond Groot Eindhoven, mede om de groei van Philips in goede banen te leiden.

In het boek staan de thema's economie, stedelijke ontwikkeling en kwaliteit van leven centraal. Aan de hand van 1075 onderwerpen schetsen de auteurs hoe Eindhoven zich ontwikkeld. Van een

bescheiden stadje aan de Dommel tot het hart van een van de grootste industriële concerns.

Eindhoven deel 2

Auteurs: Tom Aussems, Hans Horsten.

Zomer 2021 304 blz. Uitgave Lecturis.

Eindhoven transformaties zonder blauwdruk.

Dit tweede deel staat in het teken van analyse en reflectie. De auteurs duiken de diepte in aan de hand van de actuele stand van zaken op een bepaald tijdstip met oog voor de toestand van de wereld van dat moment en de weerslag en reactie hierop.

Aanvankelijk de bloeitijd van de Roomse zuil en Philips met hun omgang en neergang en het ontstaan van Brainport.

Carel van den Boom

ONLINE

[Historiek.net](https://www.historiek.net)

Gratis Online geschiedenismagazine, een wekelijkse nieuwsbrief met 39.860 abonnees.

VAN HET BESTUUR

Online informatie

Op de website van AVKP willen we nieuwe linken toevoegen naar interessante websites en informatiebronnen. Een aantal staat al vermeld op <https://www.awn-archeologie.nl/afdeling/avkp/links/>. Ben je laatst iets interessants tegengekomen, dan horen we dat graag. Alle tips om de lijst aan te vullen, kun je mailen naar het emailadres awnafdeling23@gmail.com.

Gemeente Maashorst

De gemeenten Landerd en Uden vormen nu samen de nieuwe gemeente Maashorst. Deze gemeente valt nu onder AVKP, afdeling 23 van AWN.

Vrijwilligers gezocht voor vondstverwerking Emmasingel/Mathildelaan

De gemeente Eindhoven heeft een project in voorbereiding om riolering aan gaan brengen in de kruising Emmasingel/Mathildelaan. Er worden vrijwilligers gezocht om mee te helpen bij de vondstverwerking. De werkzaamheden beginnen naar verwachting medio maart. Zodra het archeologisch adviesbureau is geselecteerd zullen we jullie hierover nader informeren.

Ellen van der Steen

Verenigingsruimte AVKP

Erfgoedhuis, Gasfabriek 2, Eindhoven, 040-2388899

Correspondentieadres AVKP

van Wassenhovestraat 54, 5613 LL Eindhoven, awnafdeling23@gmail.com www.awn-archeologie.nl/23/

Redactie

Ellen van der Steen tel. 040-2910855, avkpactueel@gmail.com (eindredactie en layout)

Peter Seinen en Carel van den Boom (redactieleden)

